

Кафедра кримінального та адміністративного права

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Міжнародне екологічне право

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	29 Міжнародні відносини
Спеціальність	293 Міжнародне право
Освітня програма	Міжнародне право
Статус дисципліни	Вибіркова
Мова навчання	українська

Київ – 2021

Робоча програма навчальної дисципліни «**Міжнародне екологічне право**» для здобувачів вищої освіти галузі знань **29 Міжнародні відносини** спеціальності **293 Міжнародне право** освітньої програми **Міжнародне право**.

Розробник: Ковтун О.М., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального та адміністративного права

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри кримінального та адміністративного права протокол № 2 від 24 листопада 2020 р.

Завідувач кафедри _____ Вереша Р.В.

Схвалено Науково-методичною радою Академії адвокатури України

Голова НМР професор Гончаренко С.В.

.

І. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки: 3	
Загальна кількість годин – 90		
Кількість модулів – 2	Семестр: 5	
для денної форми навчання:		
Аудиторних* – 30	Лекції:	
самостійної роботи студента — 60	20	
Вид підсумкового контролю: залік	Практичні (семінарські):	
Форма підсумкового контролю: залік	10	
	Самостійна робота:	
	60	

Додаткова інформація міститься на гугл класі «Міжнародне екологічне право. Семінарські заняття, 3 курс. Міжнародне право» (код курсу: x4dzpeh)

* В умовах карантину аудиторні заняття та усна форма контролю здійснюються із застосуванням технології відеоконференцз'язку на платформі *Google Workspace for Education* із забезпеченням надійної автентифікації студентів.

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Міжнародне екологічне право» є вирішення глобальних екологічних проблем правовими засобами. Мабуть, важко сьогодні знайти людину, яка не знає про існування глобальних екологічних проблем (зміна клімату, забруднення Світового океану, знищення лісів, проблема відходів, зникнення видів флори та фауни тощо). Сучасне людство перебуває на порозі екологічної катастрофи та рухається до самознищення. Щоб запобігти цьому – потрібно об'єднувати зусилля багатьох держав, усіх жителів планети Земля. Отже, об'єктивно виникає необхідність у появі нової, однієї з «наймолодших» галузей міжнародного права – міжнародного екологічного права.

Вивчення міжнародного екологічного права є важливою складовою міжнародно-правової та екологічної освіти студентів-міжнародників в умовах глобалізації, сталого розвитку та зміцнення міжнародного співробітництва.

Навчальна дисципліна «Міжнародне екологічне право» передбачає дослідження важливих питань про глобальні екологічні проблеми, поняття, предмет, об'єкти, методи, суб'єкти, систему, принципи, джерела, інституційний механізм, становлення і розвиток міжнародного екологічного права, екологічні права людини та міжнародно-правовий механізм їхнього захисту, відповідальність у міжнародному праві навколишнього середовища та реалізацію міжнародних угод з охорони навколишнього середовища, міжнародно-правову охорону атмосферного повітря, клімату та навколоземного космічного простору, морського та прісноводного середовища, міжнародно-правову охорону тваринного і рослинного світу, ландшафтів та екосистем, міжнародне право екологічної безпеки, міжнародно-правове регулювання поведінки з небезпечними для довкілля матеріалами і речовинами, міжнародно-правову охорону навколишнього середовища від забруднення радіоактивними відходами, охорону довкілля під час збройних конфліктів, охорону навколишнього середовища Антарктики і Арктики тощо

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни «Міжнародне екологічне право» сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Загальні компетентності	ЗК-1 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК-2 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, застосовувати знання у практичних ситуаціях, знання та розуміння професійної діяльності. ЗК-3 Здатність спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово. ЗК-4 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації, в тому числі «великих даних» (big data), з різних джерел із дотриманням етичних та правових норм у поєднанні з навичками використання новітніх інформаційних і комунікаційних технологій. ЗК-5 Здатність працювати як автономно, так і у команді, здатність працювати в міжнародному контексті. ЗК-6 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права (у тому числі міжнародного права), його місця у загальній системі знань про
--------------------------------	---

	природу і суспільство. ЗК-7 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина. ЗК-8 Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів), соціально відповідально та свідомо. ЗК-9 Цінування та повага різноманітності і мультикультурності, здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми. ЗК-10 Здатність діяти у навчальних і професійних ситуаціях відповідно до принципів академічної доброчесності та професійної етики, а також оцінювати поведінку інших із цих позицій.
Фахові компетентності	ФК-1 Здатність розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, форми та способи їх реалізації, типи та види міжнародних акторів, їх роль в сучасних міжнародних відносинах та міжнародній політиці. ФК-2 Здатність використовувати базові методи дослідження держави і права при виконанні професійних задач, встановлювати історичний контекст норм і режимів, формулювати юридичні питання в абстрактно-теоретичному рівні. ФК-4 Здатність захищати національні інтереси власної держави за допомогою міжнародно-правових інструментів. ФК-6 Здатність передбачати юридичні ризики, пов'язані з множинністю правових систем і юрисдикцій. ФК-7 Уміння працювати з міжнародними документами: договорами, актами міжнародних організацій тощо, — здійснювати юридичний аналіз та юридичну кваліфікацію явищ міжнародного життя на основі міжнародно-правових норм, аналізувати їхній характер і юридичний статус, складати проекти й супровідну документацію українською й іноземними мовами, у співпраці з компетентними фахівцями готувати справи до розгляду в українських, закордонних, міжнародних судах і арбітражах. ФК-10 Знання засад і доктрин національного та міжнародного права, а також змісту ключових правових інститутів, здатність до їх аналізу та прогнозування тенденцій розвитку; уміння використовувати ці знання і навички у практичній діяльності, надавати юридичні висновки й консультації, здійснювати юридичний супровід основних видів міжнародної співпраці та зовнішньоекономічних операцій, розробляти правову позицію в інтересах клієнта, а також контраргументи проти позиції опонентів, вести дискусію й дебати, а також виконувати інші види діяльності юриста з питань міжнародного екологічного права. ФК-12 Вміння налагоджувати ділові контакти з керівництвом,

	колегами, партнерами та клієнтами; уникати конфліктів у професійній діяльності й ефективно вирішувати вже посталі проблеми. ФК-13 Спроможність усно та письмово викладати правові обґрунтування та висновки з дотриманням процесуальних форм документів, а також готовність здійснювати презентацію таких матеріалів. ФК-14 Знання та розуміння національних інтересів України на міжнародній арені, здатність адаптувати та використовувати міжнародно-правові норми та принципи в національній правовій системі. ФК-17 Уміння самостійно здійснювати наукові дослідження актуальних проблем міжнародного права, визначати наукові проблеми, нерозроблені або недостатньо розроблені у відповідних науках та міждисциплінарних дослідженнях, готувати наукові тексти про проміжні та кінцеві результати досліджень, готувати та здійснювати публічну апробацію результатів досліджень.
--	--

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Міжнародне екологічне право» є опанування таких навчальних дисциплін освітньої програми:

Теорія держави і права

Конституційне право

Екологічне право

Міжнародне публічне право (загальнотеоретичні засади міжнародного публічного права: поняття, історія, принципи, суб'єкти міжнародного публічного права тощо)

Цивільне право

Кримінальне право

Адміністративне право.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Міжнародне право», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

ПРН-1 Мислити абстрактно й аналітично, синтезувати загальні знання насамперед із предметної області для досягнення цілей професійної діяльності, швидко розуміти професійні завдання, оцінювати їхню складність,

ПРН-2 Демонструвати володіння загальнотеоретичними поняттями і категоріями римського приватного права, теорії держави і права, вільно оперувати юридичними поняттями та термінами, орієнтуватися у початкових онтологічних, антропологічних, аксіологічних засадах сутності, походження та цивілізаційного призначення права; розуміти базові теоретико-правові підходи, на основі яких здійснюється тлумачення та застосування

норм і принципів права, та визначати тенденції його розвитку.

ПРН-3 Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел, зокрема, з історичних та філософських наукових джерел, аналізувати їх та узагальнювати у відповідності до наукових критеріїв, використовувати базові методи історії та філософії при виконанні професійних задач, формулювати юридичні питання в абстрактно-теоретичному рівні.

ПРН-4 Визначати міжнародно-правову ситуацію, використовувати різні джерела безпосередньої й опосередкованої інформації для з'ясування потрібних обставин і фактів, надання міжнародно-правової оцінки подій міжнародних відносин, застосовувати одержані знання й уміння з міжнародних відносин, міжнародного та національного права при вирішенні практичних завдань.

ПРН-5 Швидко знаходити потрібну інформацію, обробляти й аналізувати її, оцінювати за достовірністю та релевантністю, аналізувати зібрану й оброблену інформацію про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, складати аналітичні довідки, звіти й інші форми представлення результатів аналізу з правильним оформленням посилань на норми міжнародного та національного (українського та закордонного) права.

ПРН-6 Визначати політичні, дипломатичні, іміджеві, суспільні, економічні й інші ризики, пов'язані з заходами міжнародно-правового характеру, взаємодіяти з фахівцями відповідних галузей при підборі засобів мінімізації таких ризиків.

ПРН-7 Складати проекти міжнародного договору та пов'язаної документації (закону про ратифікацію, пояснювальних записок тощо) українською та іноземною мовами, складати процесуальні документи для ведення справ у судових органах, тексти законопроектів, порівняльних таблиць, пояснювальних записок, та іншої супровідної документації до законопроектів тощо.

ПРН-8 Визначати економічні аспекти юридичних проблем і задач.

ПРН-9 Відповідально й етично виконувати стандартну некерівну роботу в юридичній службі організацій, підприємств, зокрема приватної юридичної практики, уникати конфліктів інтересів.

ПРН-10 Демонструвати концептуальні знання, набуті у процесі навчання та професійної діяльності, включаючи певні знання сучасних досягнень міжнародного права (публічного та приватного), порівняльного законодавства, національного права, ускладненого іноземним елементом, виявляти в подіях і фактах міжнародного життя тенденції та закономірності, формулювати їх та визначати пов'язані з ними майбутні можливості й ризики.

ПРН-11 Надавати юридичні висновки й консультації, юридичний супровід основних видів міжнародної співпраці та зовнішньоекономічних операцій, формулювати юридичну позицію в інтересах клієнта.

ПРН-12 Дискутувати з юридичних питань на високому рівні, бути коректним до представників іншої точки зору, виявляти сильні та слабкі сторони чужої аргументації.

ПРН-13 Пропонувати юридичний інструментарій забезпечення інтересів держави; працюючи в групі та під керівництвом, активно відстоювати їх за допомогою такого інструментарію, передбачати й формулювати юридичні ризики тих або інших дій з урахуванням множинності правових системі юрисдикцій.

ПРН-14 Передбачати широкі загальносуспільні наслідки укладання міжнародного договору або вчинення іншої дії дипломатичного або міжнародно-правового характеру, внутрішньодержавних нормативно-правових актів тощо.

ПРН-15 Демонструвати фундаментальні знання іноземної мови, розуміти основні ідеї складних текстів іноземною мовою, використовувати письмову й усну інформацію іноземною мовою при виконанні інших задач діяльності, робити детальні повідомлення з широкого кола питань, викладати свій погляд на певну проблему, виконувати професійний усний та письмовий переклад з/на іноземну мову, зокрема, з фахової тематики міжнародного співробітництва та права.

ПРН-16 Демонструвати навички письмової та усної комунікації українською та іноземними мовами, фахово використовувати юридичну термінологію.

ПРН-17 Здійснювати наукові дослідження з актуальних питань теорії та практики міжнародного права, формулювати новизну таких досліджень, публікувати їх результати в наукових фахових виданнях, а також захищати власні розробки на відповідному рівні, беззастережно керуючись при цьому нормами наукової етики й академічної доброчесності.

ПРН-18 Діяти у навчальних і професійних ситуаціях етично та свідомо, відповідно до принципів академічної доброчесності та професійної етики, розуміти власну відповідальність за свої дії як у професійному розрізі, так і в загальносуспільному.

ПРН-19 Самостійно приймати рішення, бути лідером, нести відповідальність за стратегічний розвиток команди.

ПРН-20 Усвідомлювати необхідність навчання впродовж усього життя, дотримуватися принципів безперервного розвитку та постійного самовдосконалення; прагнути професійного зростання, проявляти толерантність та готовність до інноваційних змін

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Міжнародне екологічне право»:

ПРН-1 Мислити абстрактно й аналітично, синтезувати загальні знання насамперед із предметної області для досягнення цілей професійної діяльності, швидко розуміти професійні завдання, оцінювати їхню складність,

ПРН-10 Демонструвати концептуальні знання, набуті у процесі навчання та професійної діяльності, включаючи певні знання сучасних досягнень міжнародного права (публічного та приватного), порівняльного законодавства, національного права, ускладненого іноземним елементом, виявляти в подіях і фактах міжнародного життя тенденції та закономірності, формулювати їх та визначати пов'язані з ними майбутні можливості й ризики.

ПРН-11 Надавати юридичні висновки й консультації, юридичний супровід основних видів міжнародної співпраці та зовнішньоекономічних операцій, формулювати юридичну позицію в інтересах клієнта.

ПРН-12 Дискутувати з юридичних питань на високому рівні, бути коректним до представників іншої точки зору, виявляти сильні та слабкі сторони чужої аргументації.

ПРН-17 Здійснювати наукові дослідження з актуальних питань теорії та практики міжнародного права, формулювати новизну таких досліджень, публікувати їх результати в наукових фахових виданнях, а також захищати власні розробки на відповідному рівні, беззастережно керуючись при цьому нормами наукової етики й академічної доброчесності.

ПРН-20 Усвідомлювати необхідність навчання впродовж усього життя, дотримуватися принципів безперервного розвитку та постійного самовдосконалення; прагнути професійного зростання, проявляти толерантність та готовність до інноваційних змін.

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання здійснюється за стандартними критеріями, прийнятими в Академії, відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в Академії адвокатури України.

Оцінювання знань студентів з міжнародного екологічного права здійснюється на основі результатів поточного модульного контролю (ПМК). Загальним об'єктом оцінювання знань студентів при ПМК є відповідні частини навчальної програми, засвоєння якої перевіряється під час ПМК.

Об'єктами поточного модульного контролю знань студентів з екологічного права є успішність на лекційних, семінарських заняттях, виконання практичних завдань, підготовка наукової доповіді, есе або реферату.

Підсумковий модульний контроль здійснюється на основі результатів написання підсумкової контрольної роботи та іспиту з навчальної дисципліни «Міжнародне екологічне право».

Оцінювання знань студентів відбувається шляхом нарахування відповідної кількості балів за певний вид роботи, а саме:

- *робота на лекційних заняттях* (максимальна кількість балів – 2): 2 бали студент отримує, якщо він уважно слухає викладача і конспектує; якщо вищезазначені вимоги виконуються частково – студент отримує 1 бал;

- *робота на семінарських (практичних) заняттях* (максимальна кількість балів – 5): 5 балів студент отримує, якщо він підготував відповіді на всі теоретичні питання теми семінарського (практичного) заняття, про що свідчать відповідні записи у конспекті, а також письмово виконав практичні завдання до даної теми, бере активну участь в обговоренні питань семінарського (практичного) заняття, демонструючи високий рівень знань; 4 бали – студент виконав все вищезазначене, але не виявляє активності під час обговорення проблемних питань, або не знає відповіді на якесь теоретичне чи практичне питання чи дає на них невірну або неповну відповідь; 3 бали отримує студент, який виконав якусь одну (теоретичну чи практичну) складову семінарського (практичного) заняття, дає фрагментарні, «поверхові» відповіді на поставлені запитання; 2 бали – студент вибірково підготував якесь одне теоретичне питання семінарського (практичного) заняття, його відповіді є фрагментарними і не завжди вірними; 1 бал – студент з поважних причин не готовий до заняття, але присутній на ньому, конспектує доповіді колег, виявляє зацікавленість предметом обговорення;

- *написання та захист наукової доповіді, есе або реферату* (максимальна кількість балів – 10): 9-10 балів студент отримує, якщо його наукова доповідь чи реферат відповідають всім вимогам, що висуваються до такого роду наукових робіт (див. науково-методичні вимоги щодо написання наукової доповіді чи реферату) і належним чином захищені; 7-8 балів – якщо у наукового керівника є зауваження щодо змісту та(або) оформлення цих робіт або вони захищені студентом не на належному рівні; 5-6 балів – якщо робота носить компіляційний характер, відсутні самостійні наукові висновки та пропозиції, студент дає задовільні відповіді на поставлені питання; 3-4 бали – робота носить компіляційний характер, її оформлення не відповідає встановленим вимогам, студент здатен дати лише фрагментарні відповіді на поставлені питання; 1-2 бали – робота є компіляцією, її оформлення не відповідає встановленим вимогам, студент не може дати відповіді на

поставлені питання або відповідає невірно; 0 балів – робота є плагіатом і не може бути допущена до захисту;

- *написання підсумкової контрольної роботи* (максимальна кількість балів – 15): 13-15 балів – студент продемонстрував відмінні знання з навчальної дисципліни, давши повні, вичерпні відповіді на всі поставлені питання; 5 балів – студент показав добрі знання з навчальної дисципліни, давши правильні відповіді на 80% завдань контрольної роботи; 10-12 балів – студент продемонстрував задовільні знання, відповівши правильно на 60% питань; 7-9 балів – студент продемонстрував задовільні знання, відповівши правильно на 50% питань; 4-6 балів – студент продемонстрував незадовільні знання, давши правильні відповіді на 20-40 % питань; 1-3 бали – знання студента є незадовільними, частка правильних відповідей на питання становить менше 20%; 0 балів – у роботі зовсім відсутні відповіді на поставлені запитання або жодна з них не є вірною;

- *складання заліку* (максимальна кількість балів – 30): 30 балів отримує студент, що дає вичерпні відповіді на три концептуальні питання з навчальної дисципліни (по 10 балів за кожне питання).

Підсумковий контроль знань студентів з міжнародного екологічного права проводиться у формі заліку з основних питань навчальної дисципліни.

Розподіл балів, що отримують студенти (за видами занять)

№	Вид робіт	Кількість занять	Кількість балів за одне заняття	Всього балів
1.	Лекції	10	2	20
2.	Семінари	5	5	25
3.	Індивідуальні заняття			
4.	Реферат, есе або наукова доповідь		10	10
5.	Підсумкова модульна контрольна робота		15	15
6.	Залік			30
Всього:				100

Розподіл балів, що отримують студенти (за змістовними та підсумковим модулями)

Модуль	Кількість занять та балів	Всього балів
I. Змістовний модуль	5 лекцій, 2 семінарських заняття 10+10	20
II. Змістовний модуль	5 лекцій, 3 семінарських заняття 10+15	25
Підсумковий модуль		
Реферат, есе або наукова доповідь	10	10
Підсумкова контрольна робота	15	15
Залік	30	30
Всього		100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оці нка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Для іспиту	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

Увага! Студенти, що набрали менш ніж 30 балів за вищезазначені види робіт, не допускаються до складання заліку. Якщо студент з поважних причин, підтверджених документально, пропустив семінарські заняття, лекції, йому надається можливість набрати бали альтернативними видами роботи, що погоджуються викладачем і студентом.

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Основними методами навчання, що застосовуються під час вивчення навчальної дисципліни «Міжнародне екологічне право» є:

- пояснювально-ілюстративний;
- проблемно-пошуковий;
- метод проблемного викладу;
- евристичний;
- дедуктивний та індуктивний методи;
- частково-пошуковий;
- дослідницький метод;
- розбір конкретних ситуацій; презентації-виступи;
- метод визначення позиції;
- відстоювання заданої позиції;
- зміна позиції;
- порівняння альтернативних позицій;
- наукова дискусія;
- консультації;
- мозкові атаки;
- самонавчання та інші.

7. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

7.1. Зміст навчальної дисципліни

Змістовний модуль	Тема
І. Загальна частина міжнародного екологічного права	1. Поняття, предмет, методи та система міжнародного екологічного права 2. Становлення і розвиток міжнародного екологічного права 3. Принципи міжнародного екологічного права 4. Джерела міжнародного екологічного права 5. Екологічні права людини та міжнародне екологічне право
ІІ. Особлива частина міжнародного екологічного права	6. Міжнародно-правова охорона атмосферного повітря, клімату та навколоземного космічного простору 7. Міжнародно-правова охорона водних ресурсів 8. Міжнародно-правова охорона тваринного і рослинного світу. 9. Міжнародно-правова охорона ландшафтів та екосистем 10. Міжнародне право екологічної безпеки

7.2. Тематика та зміст лекційних занять (всього годин – 20)

Змістовний модуль 1. Загальна частина міжнародного екологічного права

Лекція № 1. Поняття, предмет, методи та система міжнародного екологічного права (2 год.)

1. Глобальні екологічні проблеми.
2. Поняття та предмет міжнародного екологічного права.
3. Методи міжнародного екологічного права.
4. Система міжнародного екологічного права.

Лекція №2. Становлення і розвиток міжнародного екологічного права (2 год.)

1. Періодизація розвитку міжнародного екологічного права: аналіз наукових концепцій.
2. Розвиток міжнародного екологічного права з середини ХХ ст.. до 1972 р.
3. Розвиток міжнародного екологічного права у період 1972 -1992 рр.
4. Еволюція міжнародного екологічного права з 1992 р. до сьогодення.
5. Міжнародний організаційний механізм охорони навколишнього природного середовища

Лекція №3. Принципи міжнародного екологічного права (2 год.)

1. Поняття принципів міжнародного екологічного права.
2. Класифікація принципів міжнародного екологічного права.
3. Науково-правова характеристика основних принципів міжнародного екологічного права.
4. Принцип сталого розвитку та його значення в епоху глобалізації.

Лекція №4. Джерела міжнародного екологічного права (2 год.)

1. Поняття та класифікація джерел міжнародного екологічного права.
2. Міжнародні договори як джерела міжнародного екологічного права.
3. Міжнародні звичаї як джерела міжнародного екологічного права.
4. Рішення міжнародних судових установ як джерела міжнародного екологічного права.

Лекція №5. Екологічні права людини та міжнародне екологічне право (2 год.)

1. Поняття та класифікація екологічних прав людини.
2. Орґузька конвенція: науково-правова характеристика.
3. Право на екологічну інформацію: міжнародний та національний аспекти.
4. Міжнародно-правовий механізм захисту екологічних прав людини. Захист екологічних прав у ЄСПЛ.

Змістовний модуль 2. Особлива частина міжнародного екологічного права

Лекція №6. Міжнародно-правова охорона атмосферного повітря, клімату та навколоземного космічного простору (2 год.)

1. Міжнародно-правова охорона атмосферного повітря.
2. Міжнародно-правова охорона клімату. Кліматичні саміти.
3. Міжнародно-правова охорона навколоземного космічного простору.

Лекція №7. Міжнародно-правова охорона водних ресурсів (2 год.)

1. Міжнародно-правова охорона морського середовища.
2. Конвенція ООН з морського права 1982 р.: науково-правова характеристика.
3. Міжнародно-правова охорона прісноводного середовища.

Лекція №8. Міжнародно-правова охорона тваринного і рослинного світу (2 год.)

1. Міжнародно-правові проблеми охорони та збереження біорізноманіття.
2. Міжнародно-правова охорона тваринного світу.
3. Міжнародно-правова охорона рослинного світу.

Лекція №9. Міжнародно-правова охорона ландшафтів та екосистем (2 год.)

1. Міжнародно-правова охорона ландшафтів. Європейська конвенція про ландшафти 2000 р.
2. Міжнародно-правова охорона всесвітньої культурної і природної спадщини. Конвенція ЮНЕСКО про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини 1972 р.

Лекція №10. Міжнародне право екологічної безпеки (2 год.)

1. Поняття, предмет та система міжнародного права екологічної безпеки.
2. Міжнародно-правове регулювання поведінки з небезпечними для навколишнього середовища матеріалами і речовинами.
3. Міжнародно-правова охорона навколишнього середовища від забруднення радіоактивними відходами.

7.3. Тематика та зміст семінарських занять (всього годин – 10)

Змістовний модуль 1. Загальна частина міжнародного екологічного права

Семінарське заняття № 1. Загальнотеоретичні засади міжнародного екологічного права (2 год.)

1. Поняття, предмет та методи міжнародного екологічного права.
2. Принципи міжнародного екологічного права
3. Джерела міжнародного екологічного права.

Практичні завдання

1. Сформулюйте особливості міжнародного екологічного права. Як іще називають цю галузь права? Чому? Яка назва, на Вашу думку, є найбільш прийнятною (відповідь аргументуйте)?
2. Назвіть глобальні екологічні проблеми. Чому людству загрожує небезпека? Яка роль міжнародного екологічного права у вирішенні глобальних екологічних проблем?

3. Розкрийте зміст принципу сталого розвитку. Чи дійсно його варто вважати «панацеєю від всіх бід»?

4. Яке місце та значення рішень міжнародних судових установ у системі джерел міжнародного екологічного права? Проілюструйте на конкретному прикладі (прикладах).

5. Які Ви знаєте міжнародні звичаї у сфері охорони навколишнього середовища?

Семінарське заняття №2. Екологічні права людини та міжнародне екологічне право (2 год.)

1. Поняття та класифікація екологічних прав людини.
2. Орґузька конвенція: науково-правова характеристика
3. Право на екологічну інформацію: міжнародний та національний аспекти.
4. Міжнародно-правовий механізм захисту екологічних прав людини.

Практичні завдання

1. Яке місце екологічних прав у системі прав людини?
2. Чи пов'язане, на Вашу думку, право людини на життя із правом на навколишнє середовище? Відповідь аргументуйте.
3. Проаналізуйте практику Європейського суду з прав людини у сфері захисту екологічних прав людини.
4. Сформулюйте поняття екологічної шкоди. У чому полягають особливості її відшкодування?

Змістовний модуль 2. Особлива частина міжнародного екологічного права

Семінарське заняття №3. Міжнародно-правова охорона атмосферного повітря, клімату та навколоземного космічного простору (2 год.)

1. Міжнародно-правова охорона атмосферного повітря.
2. Міжнародно-правова охорона клімату.
3. Міжнародно-правова охорона навколоземного космічного простору.

Практичні завдання

1. Що таке клімат як об'єкт міжнародного екологічного права?
2. Чому кліматичні зміни віднесено до глобальних екологічних проблем?
3. Що Ви знаєте про кліматичні саміти?
4. Що Ви знаєте про «озонову дірку» та міжнародно-правову охорону озонowego шару?
5. Розкрийте зміст проблеми міжнародно-правового регулювання поводження з космічним сміттям.

Семінарське заняття №4. Міжнародно-правова охорона водних ресурсів (2 год.)

1. Міжнародно-правова охорона морського середовища.
2. Конвенція ООН з морського права 1982 р.: науково-правова характеристика.

3. Міжнародно-правова охорона прісноводного середовища.

Практичні завдання

1. Які Ви знаєте міжнародні угоди у сфері попередження та ліквідації наслідків забруднення морського середовища з різних джерел?
2. Які права та обов'язки для держави прапора, прибережної держави та держави порту передбачені в Конвенції ООН з морського права 1982 р. щодо охорони та запобігання забрудненню морського середовища?
3. Що таке міжнародний/транскордонний водотік? Проаналізуйте зміст принципу розумного та справедливого використання транскордонних водних ресурсів у міжнародній договірній та судовій практиці.
4. Охарактеризуйте зміст рішення Міжнародного Суду ООН у справі Габчіково-Надьмарош 1997 року.

Семінарське заняття №5. Міжнародно-правова охорона тваринного і рослинного світу (2 год.)

1. Міжнародно-правові проблеми охорони та збереження біорізноманіття.
2. Міжнародно-правова охорона тваринного світу.
3. Міжнародно-правова охорона рослинного світу.

Практичні завдання

1. Як змінився склад біорізноманіття протягом останнього двадцятиліття?
2. Чи можна вважати зникнення багатьох видів флори та фауни глобальною екологічною проблемою? Відповідь аргументуйте.
3. Що таке водно-болотне угіддя міжнародного значення згідно з Конвенцією про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення, головним чином як середовища існування водоплавних птахів 1971 р.? Які об'єкти включено до Рамсарського списку від України?

7.4. Самостійна робота

Питання з навчальної дисципліни «Міжнародне екологічне право», що виносяться на самостійне опрацювання студентами

1. Об'єкти міжнародного екологічного права.
2. Суб'єкти міжнародного екологічного права.
3. Кодифікація міжнародного екологічного права.
4. Відповідальність у міжнародному праві навколишнього середовища
5. Реалізація міжнародного права навколишнього середовища
6. Охорона навколишнього середовища під час збройних конфліктів
7. Принцип захисту навколишнього середовища в міжнародних угодах з роззброєння
8. Міжнародно-правова охорона навколишнього середовища Антарктики і Арктики

9. Регіональне співробітництво у сфері охорони навколишнього середовища та імплементація норм міжнародного права навколишнього середовища в національному праві України

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Навчальна та наукова література:

1. Задорожній О.В., Медведєва М.О. Міжнародне право навколишнього середовища. Підручник. К.:Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка., 2010. 462 с.
2. Кравченко С. М., Андрусевич А. О., Бонайн Дж. Е. Актуальні проблеми міжнародного права навколишнього середовища. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені І. Франка, 2002. 256 с.
3. Довідник чинних міжнародних договорів України у сфері охорони довкілля / Кол.авт.:Андрусевич А., Андрусевич Н., Козак З. Львів, 2009. 203 с.
4. Sands Ph. Principles of international environmental law. — Cambridge: Cambridge University Press, 2003. 2;d ed. 1248 p.
5. Shelton D., Kiss A. Judicial handbook on environmental law. — Nairobi: United Nations Environment Programme, 2005. 131 p.
6. Louka E. International environmental law: Fairness, effectiveness and world order. Cambridge: Cambridge University Press, 2006. 536 p.
7. Fitzmaurice M. A. International protection of the environment. The Hague/Boston/London:Martinus Nijhoff Publishers, 2002. 488 p.

Інтернет-ресурси:

8. www.imo.org – вебсторінка Міжнародної морської організації
9. <http://www.ramsar.org> – вебсторінка Рамсарської конвенції — Конвенції про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення, головним чином як середовища існування водоплавних птахів, 1971 р.
8. <http://www.unep.org/Documents/Multilingual/Default.asp?documentID=97> – повний звіт про Конференцію з навколишнього середовища 1972 року
9. <http://whc.unesco.org> – вебсторінка про всесвітню спадщину
10. <http://www.londonconvention.org> – вебсторінка Лондонської конвенції 1972 року – Конвенції про запобігання забрудненню моря скидами відходів та інших матеріалів 1972 р.
11. <http://www.cites.org> – вебсторінка Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що знаходяться під загрозою зникнення, 1973 р. (Конвенція CITES)
12. <http://www.cms.int/> – вебсторінка Боннської конвенції — Конвенції про охорону мігруючих видів диких тварин, 1979 р.
13. <http://www.eurobats.org> – вебсторінка Угоди про збереження популяцій європейських кажанів 1991 р.
14. <http://www.unep-aewa.org> – вебсторінка Угоди про збереження афроевразійських мігруючих водно-болотних птахів 1995 р., м. Гаага
15. <http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/conventions/bern/> – вебсторінка Бернської конвенції — Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі 1979 р.

16. <http://www.unece.org/env/lrtap/> – вебсторінка Конвенції про транскордонне забруднення повітря на великі відстані 1979 р., м. Женева
17. <http://www.ccamlr.org/> – вебсторінка Комісії по збереженню морських живих ресурсів Антарктики 1980 р., м. Канберра
18. <http://www.un.org/Depts/los/> – вебсторінка Конвенції з морського права 1982 р.
19. <http://ozone.unep.org> – веб-сторінка Конвенції про охорону озонного шару 22 березня 1985 року, м. Відень (Австрія)
20. <http://ozone.unep.org> – вебсторінка Конвенції про охорону озонного шару та Монреальського протоколу 16 вересня 1987 року, м. Монреаль (Канада)
21. <http://www.unmfs.org> – вебсторінка Багатостороннього фонду для підтримки реалізації Монреальського протоколу
22. www.basel.int – вебсторінка Базельської конвенції про контроль за транскордонним перевезенням небезпечних відходів та їх видаленням 22 березня 1989 року, м. Базель (Швейцарія)
23. <http://www.unece.org/env/eia> – вебсторінка Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті 25 лютого 1991 року, м. Еспо (Фінляндія)
24. <http://www.unece.org/env/water/> – вебсторінка Конвенції про охорону і використання транскордонних водотоків і міжнародних озер 17 березня 1992 року, м. Хельсінкі (Фінляндія)
25. <http://www.blacksea-commission.org> – вебсторінка Комісії по захисту морського середовища Чорного моря від забруднення 21 квітня 1992 року, м. Бухарест (Румунія)
26. <http://unfccc.int> – вебсторінка Рамкової Конвенції ООН про зміну клімату 9 травня 1992 року, м. Нью-Йорк (США) та Кіотського протоколу 11 грудня 1997 року, м. Кіото (Японія)
27. <http://www.cbd.int/> – вебсторінка Конвенції про охорону біологічного різноманіття 5 червня 1992 року, м. Ріо-де-Жанейро (Бразилія)
28. http://www.un.org/esa/sustdev/documents/docs_unced.htm – документи, прийняті на Конференції з навколишнього середовища і розвитку (1992 рік)
29. <http://www.un.org/esa/sustdev/csd/> – Комісія ООН зі сталого розвитку
30. www.un.org/events/wssd/ – офіційний сайт Всесвітнього самміту зі сталого розвитку (2002 рік)
31. <http://www.icpdr.org/> – вебсторінка Міжнародної комісії із захисту ріки Дунай
32. <http://www.unccd.int/> – вебсторінка Конвенції ООН по боротьбі з опустелюванням у тих країнах, що потерпають від серйозної посухи та/або опустелювання, особливо в Африці 17 червня 1994 року, м. Париж (Франція)
33. <http://www.imo.org/> – вебсторінка Міжнародної морської організації (ІМО)
34. <http://www.unece.org/env/pp> – вебсторінка Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля 25 червня 1998 року, м. Оргус (Данія)
35. http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/Conventions/Landscape/default_en.asp – вебсторінка Європейської ландшафтної конвенції 20 жовтня 2000 року, м. Флоренція (Італія)
36. <http://chm.pops.int/> – вебсторінка Стокгольмської конвенції про стійкі органічні забруднювачі 22 травня 2001 року, м. Стокгольм (Швеція)
37. www.carpathianconvention.org – вебсторінка Конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат 22 травня 2003 року, м. Київ (Україна).

38. Виступ Грети Тунберг на Кліматичному саміті ООН 23 вересня 2019 року
https://www.ted.com/talks/greta_thunberg_the_disarming_case_to_act_right_now_on_climate_change
39. Паризька угода (Угоду ратифіковано Законом [№ 1469-VIII від 14.07.2016](#))
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_161#Text

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 2020 / 2021 н.р.

без змін; зі змінами
(потрібне підкреслити)

протокол № 2 від «24» листопада 2020 р.

Завідувач кафедри _____ Р.В. Вереша
(підпис) (Прізвище ініціали)